

Foto: Petr Topič, MAFRA

TOMÁŠ ZIMA

Evropa nespasí hladomory Afriky a problémy Asie

Když politik řekne „zvýším vám o sto procent platy“, ať se volič zamyslí nad tím, jestli je to možné, říká rektor Karlovy univerzity Tomáš Zima.

Ivana Faryová
šéfkyně pražské přílohy MF DNES

Studenti jsou dnes sebevědomější a jistější než dříve, neměli by ale tolik spoléhat na informace z internetu. Když problém opravdu znají, jsou v diskusi silnější a ubrání si svůj názor. Podle rektora Karlovy univerzity Tomáše Zimy je důležité, aby se člověk uměl vymezit. „Zajímá mě spíš střet dvou odborníků na dané téma než jen jednobarevné texty o migraci či proti migraci nebo pro Evropu či proti Evropě,“ říká rektor.

Univerzita i vy osobně jste se zastali historika Matěje Spurného, který čelil na sociálních sítích nadávkám i výhrůžkám fyzickou likvidací, protože řekl, že Česko nepatří etnicce jen Čechům. O čem svědčí tak negativní reakce?

O tom, že se naše společnost stává méně tolerantní, a bohužel řada lidí včetně vrcholných politiků se spíše snaží ji rozdělovat než spojovat. Kolega má právo na takové vyjádření

k otázce migrace a myslím si, že demokratická společnost by měla unést názory jiných, byť se třeba někomu nelíbí. Místo hysterie bychom měli upřednostnit zdravý rozum, rozvahu a klid.

Mohou být podobné reakce na sociálních sítích důvodem, proč akademici kritičtěji nevstupují v hodnocení toho, co se dnes ve společnosti děje? Víc odborných a vysvětlujících názorů by leccemu pomohlo. Samozřejmě je to někdy problém. Ale je to i tak, že čím je člověk větším odborníkem, tím komplikovanější je pro něj - v některých případech - své názory zveřejňovat už jen proto, že média a politici mnohé problémy zjednodušují. Odborník si vždy klade otázku, nakolik může věc zjednodušit pro obecnou informaci veřejnosti, aby se nezpronevěřil své vědecké činnosti. A řada z nich si řekne, proč bych se měl vystavovat pomluvám a výkřikům na sociálních, respektive, jak říkávám, na „asociálních“ sítích? Stojí mi to za to, když problém komentují lidé, kteří o něm nic nevědí nebo si maximálně něco našli na internetu?

Proč je nálada tak vyhrocená, když muslimští migranti v Česku v podstatě zatím nejsou?

Protože je to uměle přizívováno. Tomu, že uprchlíci do Evropy přicházejí a budou přicházet, se zabránit nedá. Hlavní problém ale je, že vlastně nevíme, kdo přichází a proč. O tom bychom měli diskutovat a jednak regulovat

počet příchozích, protože Evropa prostě nespasí hladomory v Africe a problémy v Asii, a jednak sledovat, kdo sem přichází. Zda je to opravdu člověk z Aleppo nebo třeba Mosulu. Tedy člověk z oblasti válečných konfliktů, který opravdu potřebuje naši pomoc. Řada lidí uprchlickou krizí vnímá tak, že sem mohou přicházet teroristé. Ano, mohou, ale tomu bychom se měli snažit zabránit při proceduře přijímání uprchlíků. Je vidět, že systém není úplně dokonalý. Četl jsem, že v Německu se novinaré vydával za uprchlíka, třikrát si změnil identitu a všude mu to prošlo. Když se tohle děje v „precizním“ Německu, má systém zjevně trhliny. Pokud jde o další věci, tedy evropské právo a křesťanské zvyky versus muslimské zvyklosti, je to otázka toho, co společnost dovolí.

Upozorňujete na to, že dnešní společnost řeší nepodstatné problémy a to podstatné nám uniká. Co konkrétně máte na mysli?

Třeba otázku, která je mi blízká, a to je vzdělání společnosti - od základních škol po vysoké. Před volbami jistě uvidíme na spoustě billboardů politických stran, že je důležitá vzdělaná společnost, že potřebujeme vzdělání a podobně, ale reálné kroky se pak prakticky neprojeví. Problém je v hodnocení pracovníků ve školství, problém je obecně ve vztahu společnosti k učitelům. Respekt a přirozená úcta k autoritám se trochu vytrácí. Druhým tématem je například otázka rodiny, proble-

matika dětí z neúplných rodin, sociálně slabých rodin se všemi důsledky. Společnost se vyvíjí a mění vztah k hodnotám. Na první příčky se dostávají bohatství, peníze, úspěch. Ten je potřebný, ale daleko za ním zůstávají pocity sounáležitosti s ostatními a pomoc bližnímu nebo právě problematika rodiny. To jsou však klíčové prvky.

Proč v naší společnosti nemá akademická obec takovou sílu jako leccde v zahraničí? Proč více nenastává kritické zrcadlo různým hysteriím, populismu či kauzám, přičemž je jedno, zda jejich zdroj je u politiků, nebo v „davů“?

Neřekl bych, že hlas ve společnosti nemáme silný, v řadě případů se ozýváme, například v případě Igora Ševcova. Ale já otázku obrátím. Kolik prostoro dávají média vysokému školství kromě některých vypjatých kauz. Případ Igora Ševcova je důležitý, o tom se píše v patero novinách. O úspěchu našich matematiků však píše jedno médium. Společnost si vybírá spíše atraktivní témata, která ale nemají bohužel tak široký záběr, a média ve snaze po senzaci často vyhledávají konflikt a nikoli činnost z běžného života, která by řadu lidí možná zajímala více.

Proč má senzace přednost?

Protože mnozí vytvářejí atmosféru takovou, že když ve sdělení nebude konflikt a „krev“, tak to nikoho nebude zajímat.

Co když je to pravda?

To už je takový začarovaný kruh. Myslíte, že někoho zajímá dívat se na fotky dopravních nehod s tragickými následky? Ale všichni žijí v tom, že to lidi zajímá. Ano, protože nemají moc jiných variant, na co se dívat, pokud televizi nevpnou.

Věříte, že většina čtenářů si přečte s větší chutí něco o dějinách islámské civilizace, v níž tkví původ toho, co se dnes děje, než o něčem kontroverzním nebo tragickém?

Myslím si, že to musí být vyvážené. A pokud jde o témata kontroverzní nebo s různými úhly barev, tak mě zajímá, s jakými argumenty konkrétní záležitost jeden člověk vychvaluje a s jakými ji druhý člověk kritizuje. Zajímá mě spíš střet dvou odborníků na dané téma, abych si z toho mohl sám udělat svůj obrázek než jen jednobarevné texty o migraci, či proti migraci nebo pro Evropu, či proti Evropě nebo o maturitě z matematiky, či proti ní. Je důležité, aby se člověk mohl na daném prostoru sám vymezit. To mu mohou

umožnit média a děje se to i na půdě univerzity, která je místem, kde by se názory měly třít při různých debatách a seminářích, na kterých vystupují naši i mezinárodní experti.

Je po názorech akademické obce dost silná i politická poptávka?

Řekl bych, že by mohla být silnější. V poslední době je trochu větší zájem mají spíš jednotlivci než strany. Dotazují se na problematiku rodiny, vzdělávání, vědecké práce, bezpečnostní politiky nebo na otázku vývoje civilizací a civilizačních změn.

Jaká je naše politická kultura?

Asi nijak nevybočuje z evropského průměru. Jsou politici, kteří vystupují kultivovaně a odborně, ovšem politika přitahuje i různé extravagantní a kontroverzní osobnosti, které se vyjadřují ke všemu. Když se mě někdo na něco zeptá a já o tom nic nevím, řeknu, že si to nejdřív musím nastudovat. Mnozí politici jsou ovšem připraveni odpovědět na cokoli, kdykoli a jakkoli, jen aby byli v médiích. Teď před volbami budou vášně a emoce stoupat, na to se musíme připravit a být otrlí. Voličům bych chtěl říct jen to, aby se nad různými výkřiky, které uslyší od politických stran a hnutí, zamýšleli a uvědomili si, jestli jsou vůbec reálné. Nic víc. Prostě když politik řekne „zvýším vám o sto procent platy“, ať se volič zamyslí nad tím, jestli je to možné.

Vraťme se ještě k uprchlíkům z Východu. Je Karlova univerzita schopná jim pomoci, pokud zde budou chtít studovat?

Naše univerzita je otevřená studentům ze všech zemí světa, dnes tu máme studenty a zaměstnance ze 120 zemí. Z řady států jsou to jednotlivci, ale jsou u nás velké komunity nejen ze Slovenska, ale i Německa, Ruska, USA, Portugalska nebo Velké Británie.

Takže přijde chudý Syřan a bude chtít studovat. Jaké má možnosti?

Můžeme nabídnout Stipendium Václava Havla, díky němuž nyní studuje jedenáct studentů z Ukrajiny. O to si studenti mohou požádat. S fakultami jsme diskutovali další postup, kdy o bezplatné studium může požádat ten, kdo je v azylovém řízení, a řada fakult řekla, že takové studenty vezme ke své tíži. A aby mi to lidé zase nevyčetali na Facebooku, chci zdůraznit, že náklady na tato studia se hradí z vedlejších činností, které univerzita má. Neplatí to daňový poplatníci.

Děkan 1. lékařské fakulty Aleksis Šedo řekl MF DNES, že zahraniční studenti jsou lepší než čeští. Zkoušky udělají dřív a s lepším hodnocením, jsou motivovanější a zodpovědnější. Souhlasíte?

Někdy jsou lepší, někdy jsou stejní a někdy studium nedokončí stejně jako naši. Je ale pravda, že v medicíně se za posledních deset let kvalita zahraničních studentů výrazně zlepšila.

Jaký je profil dnešního studenta?

Studoval jsem před třiceti lety a rozdíl za tu dobu je obrovský. Studenti mají možnosti, o kterých se nám nezdálo, mohou svobodně cestovat, mají přístup k jakýmkoli informacím. Ale zatímco my jsme byli dychtiví cestovat a jezdit po státech, dnešní studenti jsou někdy pasivnější, vlastně se jim někdy nechce. To je škoda, protože tyto cesty vždycky obohatí. Mohou také kombinovat více škol, studovat dva obory nebo doplňovat předměty z jiných fakult, než na které studují. To jsou možnosti, které jsme my neměli. Jsou sebevědomější, jistější, mají větší jazykovou výbavu.

Co vzkážete studentům, kteří preferují internet jako zdroj informací místo toho, aby se „biflovali“?

Řada dnešních vysokoškoláků má menší všeobecný rozhled. Často říkají: proč se mám něco učit, když si to můžu vygooglovat. Díky moderním technologiím se studenti odmítají řadu věcí učit nebo je považují za nutné zlo. Samozřejmě, můžete si to najít - pokud vám nevypnou proud. Ale pokud máte informace syntetizovat, potřebujete mít něco v hlavě, aby vás nikdo nemohl snadno oblafnout. Protože než si informace najdete, chvíli to trvá. Člověk, který je má v hlavě, má v diskusi převahu.

Rektor

Tomáš Zima je profesí lékař a biochemik. V únoru roku 2014 byl zvolen 508. rektorem Karlovy univerzity. Je zároveň přednostou Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK a VFN. Od roku 2001 je profesorem univerzity pro obor lékařská chemie a biochemie. V letech 2005 až 2012 byl děkanem 1. lékařské fakulty UK. Za svou vědeckou, pedagogickou a manažerskou práci získal řadu prestižních tuzemských i mezinárodních ocenění.